

Nr 389.

Av herrar **Malmberg** och **Lindén**, i anledning av Kungl Maj:ts proposition, nr 292, angående vissa anslag till folkskoleväsendet m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 292 angående vissa anslag till folkskoleväsendet m. m. framlägges förslag om hjälpklassundervisning. Om denna undervisning skall få önskad effektivitet är det självklart, att lärarna böra ha en utbildning, som gör dem skickade för uppgiften, och i propositionen föreslås därför anordnande av en permanent längre utbildningskurs, omfattande en vårtermin, och en fortbildningskurs till huvudsaklig del förlagd till sommarferierna och anordnad så länge behov därav visar sig föreligga. I fråga om kursdeltagarnas löneförmåner under den tid, de genomgå dylik kurs, upptager propositionen skolutredningens förslag, att bestämmelsen om B-avdrag skall tillämpas för såväl ordinarie som extra ordinarie lärare. Kursdeltagare, som icke är bosatt å kursorten, skall enligt förslaget äga åtnjuta dagtraktamente med 3 kr.

Enligt den av skolutredningen förebragta utredningen hade endast sammanlagt 104 av de 301 under läsåret 1939/40 i hjälpklasser tjänstgörande lärarna i någon form erhållit speciell utbildning för arbete i hjälpklass. Vid en utbyggnad av hjälpklassinstitutionen enligt Kungl. Maj:ts förslag kommer lärarbehovet starkt att ökas, och man torde böra räkna med ett behov av cirka 900 lärare, därest hela det antal barn, för vilka hjälpklassundervisning kan anses önskvärd, skall kunna komma i åtnjutande av sådan undervisning. Hjälpklassundervisningen är framförallt en social angelägenhet, och det måste ligga i det allmännas intresse att erforderligt antal kvalificerade lärare med särskild utbildning vill ägna sig åt denna uppgift. Det synes med hänsyn härtill i hög grad önskvärdt, att lärare särskilt uppmuntras att ställa sig till förfogande för meddelande av hjälpklassundervisning och skaffa sig erforderlig utbildning härför. Därest Kungl. Maj:ts förslag beträffande lärares löneförmåner under genomgående av utbildningskurs för undervisning i hjälpklass vinner riksdagens bifall, är det att befara, att dugliga och för hjälpklassundervisning intresserade lärare med fast anställning i folkskola dra sig för att med avsevärd ekonomisk uppoffring först genomgå den erforderliga utbildningen och därefter påtaga sig ett arbete, som i mer än ett hänseende är mera ansträngande och betungande än tjänstgöring i normalklass men ändock icke ger mera i inkomst. Från undervisningssynpunkt torde

det vara av stor betydelse, om lärare med väl vitsordad tjänstgöring i barn-
domsskola ville ställa sin erfarenhet i hjälpklassundervisningens tjänst. De
av Kungl. Maj:t föreslagna avdragsreglerna synas emellertid kunna medföra,
att endast lärare, som av olika skäl ej vunnit fast anställning vid folkskola,
gripa denna möjlighet till en tryggad försörjning. Allmänna lönenämndens
majoritet har icke heller ansett sig kunna ansluta sig till skolutredningens av
Kungl. Maj:t upptagna förslag i fråga om ordinarie lärares löneförmåner un-
der tjänstledighet för genomgående av kurs för hjälpklasslärare utan förordat,
att sådan lärare skulle under ledigheten äga uppbära oavkortad lön, varvid
dock borde föreskrivas skyldighet för läraren att under viss tid, förslagsvis
ett läsår, åtaga sig undervisning i hjälpklass. I fråga om extra ordinarie lä-
rare har lönenämnden, som det synes huvudsakligen av tekniska skäl, till-
styrkt skolutredningens förslag om lön med B-avdrag under tjänstledighet
för ifrågavarande ändamål. Statskontoret har sträckt sig ännu längre och
föreslagit, att även extra ordinarie lärare skall åtnjuta denna förmån, och
anför enligt propositionen:

»Då det låge i vår folkundervisnings intresse, att erforderligt antal lärare
med särskild utbildning som hjälpklasslärare stode till folkskolans förfo-
gande, syntes det bäst överensstamma med principerna om avlöning under
tjänstledighet, att lärarna för den av utredningen förordade utbildningen
icke finge vidkännas avdrag å sina löneförmåner. I fall av behov syntes för
sådan händelse även extra ordinarie lärare böra medgivas rätt uppbära oav-
kortad lön. Efter genomgången kurs borde lärare vara skyldig att, då så
påkallades, inom det egna skoldistriktet åtaga sig undervisning i hjälpklass.»

Enligt propositionen skall lärare beredas viss kompensation för undervis-
ning i hjälpklass genom lägre undervisningsskyldighet, vilket enligt departe-
mentschefens mening är viktigare för lärarrekruteringen än förmånen av
oavkortad lön under utbildningstiden. Som vi tidigare anfört, måste arbetet
i en hjälpklass anses mera betungande än motsvarande undervisning i nor-
malklass, och i vissa skoldistrikt har det också varit förenat med svårig-
heter att erhålla för hjälpklassundervisningen villiga och lämpliga lärare.
Då därtill undervisningstiden för elever i hjälpklass ej torde böra överstiga
26 timmar pr vecka, kan den lägre undervisningsskyldigheten ej anses inne-
bära någon kompensation. Den ekonomiska uppoffring, som vederbörande
lärare enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle nödgas vidkännas för denna special-
utbildning, framstår däremot som ett avsevärt hinder för en tillfredsställande
lärarrekrutering på detta område, och det synes oss vara av största vikt att
detta hinder undanröjes.

Departementschefen betonar vikten av att undervisningen i hjälpklass
uppehålls av lärare, som frivilligt åtaga sig denna undervisning. Därest
vederbörande lärare under utbildningstiden ej behövde vidkännas avdrag å
sina löneförmåner anse vi dock ej obilligt, att skyldighet föreskrives för lä-

raren att under ett läsår åtaga sig undervisning i hjälpklass, vilket också allmänna lönenämnden föreslagit.

I anslutning till vad som här anförts få vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta,

att ordinarie och extra ordinarie lärare skola uppbära oavkortad lön under tjänstledighet för genomgång av kurs för hjälpklasslärare,

samt att härför erforderliga medel anvisas under rubriken Bidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor för budgetåret 1942/43.

Stockholm den 1 juni 1942.

O. Malmborg.

Lars V. Lindén.